Richards, E. H. 75

PAM.
AFRICA - Languages

Papilo ga Banana.

Hi
Erwin H. Richards
HI KOTA YA
Methodista Episkopali Cerci

INHAMBANE E. AFRICA
1907

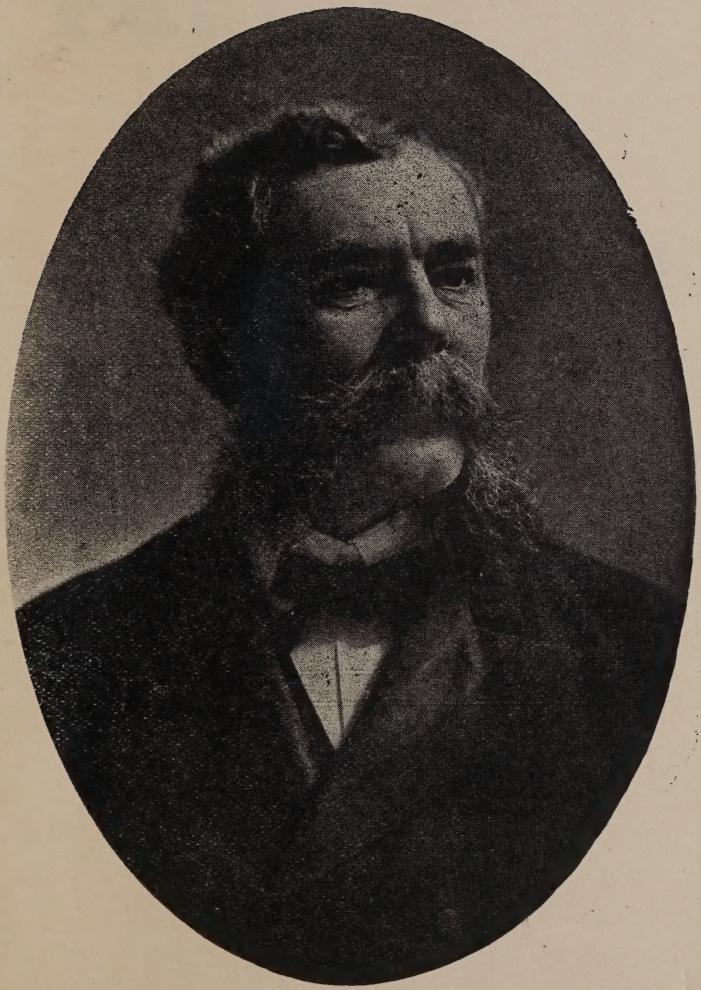

Mufundisa E. H. Richards.

Papilo gá Banana.

Hi
Erwin H. Richards
HI KOTA YA
Methodista Episkopali Cerci
INHAMBANE E. AFRICA

1907

FIRST	EDITION,	1901	Copies	500
SECOND	„	1904	„	500
THIRD	„	1905	„	500
FORTH	„	1906	„	500
FIFTH	„	1906	„	1000
SIXTH	„	1907	„	1000

Hi Mission Press.
INHAMBANE EAST AFRICA 1907.

A B C D

E F G H

I J K L

M N O P

R S T U

V W X Y Z

A Z B Y

C X D W

E V F U

G T H S

I R J P

K O L N M

a b c d

e f g h

i j k l

m n o p

r s t u

v w x y z

a z b y

c x d w

e v f u

g t h s

i r j p

k o l n m

a	a	A	a
b	b	B	b
c	c	C	c
d	d	D	d
e	e	E	e
f	f	F	f
g	g	G	g
h	h	H	h

I	I	i	i
J	J	j	j
K	K	k	k
L	L	l	l
M	M	m	m
N	N	n	n
O	O	o	o
P	P	p	p

R	R	r	r
S	S	s	s
T	T	t	t
U	U	u	u
V	V	v	v
W	W	w	w
X	X	x	x
Y	Y	y	y
Z	Z	z	z

a e i o u

a u o i e

o i e a u

i e o u o

o a u e i

ba ba ba

ta ta ta

hi hi hi

nzi nzi nzi

nga nga nga

ba ba ba

ta ta ta

hi hi hi

nga nga nga

Ba bu bo bi be bona

Ta di go ku be tana

Re wo ya sa vo laba

Po na mu lo ka kona

Ja hi ge fo ka zona

ba ti go ga ma ti ni

Ja da ga ku be tana

Ja hi ge fu za zona

Nzi wona huku

Nza wona huku

Huku yi nzi wona

Huku ya nzi wona

Nza wona munhu

wo na mu nhu

wa nzi wo na

ko na hu ku

ka ku fa so

bu sa li ba

Wona Fenhe kule.

Jani wa nzi wona.

Sumbi i ya kaya.

Ana watsala kwatsi.

I ta wu ya si ku le go.

Mu ta wa go nzi sa ka ya.

Cale wa xa ba fe nhe.

Mo si wa nzi wo na

Ma-ti	Mati
Ku-ga	Kuga
Fa-mba	Famba
Co-ngo	Congo
Ya-kwe	yakwe
Ho-si	hosi
Ba-nhu	banhu
Ngu-vu	nguvu

Wona Fenhe kule.

Jani wa nzi wona.

Sumbi i ya kaya.

Ana watsala kwatsi.

I ta wu ya si ku le go.

Mu ta wa go nzi sa ka ya.

Cale wa xa ba fe nhe.

Mo si wa nzi wo na

Tizora wa le Makodweni.

Munhu i fambile.

Farangwani wa gonzisa

Gikuki ni Kambini

Tomu wa le Mabili

Maxixi ni Calambe.

Josiya wa le ka Doroti.

Samu ni Angilazi.

Pakule ni Nwazikari.

Bonkle ba kolwako

Mi zwa	mi zwa.
Ha kli sa	haklisa.
Ba nana	banana
Mu fana	mufana
Ko mbela	kombela
Da dani	dadani
Ti huku	tihuku
Ku tani	ku tani

PABANYANI.

Loyi hi Pabanyani wa le Makodweni. I lo sangula ku kolwa hi klanuni mune malembe ma hunzileko. I lo bapatizwa hi malembe mune ma hunzileko. Bito gakwe gi tsamilena gi basile xonkle xikati. Ceci yakwe ya mu tsumba nguvu. Lembe legi hi "1901"

Mu fa na wa fa mba Se wu.

Mu nhu i xa bi le xi pfa ki.

Nha nya na wa la ba nyi ne wa kwe.

Ti hu ku ti xa bi lwe kwa tsi.

Ba nhu bo ta la ba ra nza bya la.

Ba nhu bo ta la ba go ha ngu vu.

Ma si ku wo nkle ba e nge na xi ko la.

Ba go nzi le pa pi lo ga ye na.

Ba fa mbi le ma ti kwe ni a to lo.

Ndu na yi ru mi lwe Ho si ni.

Ti ndu na ti ru ngu la Ho si.

Mbu ti ya kwe yi la hle ki le.

I vu ya kwe yi ku mi lwe.

Nzi ta vu ka a mi xo ngu vu.

Ba nha nya na ba tsu mba ba ra ru ba bye.

Ba ra nza ba nyi ne ba bye.

Banana ba laba ku binzuka. Ba nzi beleketa. Ba fela ku miyela. Tihuku ta mina ti file. Nza laba ku wulawula milanzu ya hina. A hi miyele makunu.

Dadani wa hina i file. Mamani i enzile nyamunkla. Ha kota ku hlawula mitiro. Hi na ntamo ku tira mitiro yo saseka. Hosi ya hina ya hi fumela kwatsi. Nhonzwa ya yena ya zi tiba ku luka byanyi. Kambe wa zi kota ku fulela yindlu yakwe. A hi gonzeni.

nwa na na	mi sa ba	pa nza
nza la ma	pa tsi le	hu nza
hu nzu lu sa	go nzi le	go nza
sa se ki le	mi la nzu	ga tsi
pa tse la	mi ye la	tsa ma
ku dze he la	bi nzu ka	tsu la
ko kwi hi	ba ko ko	ntse na
mi si si	ti hlo ko	ncu mo
nwe ce mu	i nya ri	pe tsa
nza ti	i nyo ka	ri nga

Nza laba ku kozela wena, hosi. Wena wa nziranza ke? Nzi xabile mune wa manza, Ba'ta vumela. Swiyela lukuluku. A nzi labi lezi. Hizona. Nzi xabile lezo. Hosi ya mina yi ta vuna. Xihari xi kona. Ba ta xaba xihari. A nzi labi zo biha. Lezi zinene nza, zi laba. Nza babya. Wa nzi byela milanzu. Wa nzi klakla. Ba ta hlota xihari.

i ngu ba	hla mula	hla mu sa
xi ri mo	nya mu kla	hli ka nhi
i ko ndlo	i ndle la	ti yi ndlu
nwa na na	ka nwi na	ma nha ru
ka mbi ni	ku ha nya	hu ngu ka
c nhi sa	ku o nha	tsi ki sa
ku tsi ka	mi zwa	mi zwe ni
xwa nya	mi xwe ni	ku hlu lwa
a bya nyi	go nyu ka	ma hi swa
pa xwe ni	ti lwe ni	mu hlwa
hlwe la	tsu tsu ma	ti mbe wu
mi mbi ri	tsa ka mi sa	mi kwa ma

A mahaxi hi zihari za ntamo, ma kotiwu ku fuyiwa. Ma gonziswa ku koka ni kurwala, ma cayelwa, ni ku kilelwa ni ku rima misaba-ni ku hlakula mabele. Zilo zi nyingi a mahaxi ma kotako ku zi rwala A haxi gi nga beleka munhu kota munhu a belekako nwanana. A balungu le matikweni ba kilela gonkle wutsa-mo. Nga zi nga saseki xana loku zi wa hi kona ka tiko ga hina; banhu na ba kilela; mahaxi ba ma cayela tikareta, ba rima misaba, ni ku maha yonkle mitiro yabye hi mahaxi. A masiku a ma kule laha banwani ba hina ba ta nga ranga ba zi maha lezo. Ku ta maha makolwa laba ba ta nga ranga ba zi maha, hakuba Nungunglu wa ba vuna labo ba tsumbako kakwe. ba wutisa kakwe zilo zo saseka, lezo ba zi vumalako. Kanilezi mu nga kozeli Nungungulu hi kota ya mahaxi. Kanilezi, I na ni mufumo ku nyika hina honkle, loku hi mu ingisa.

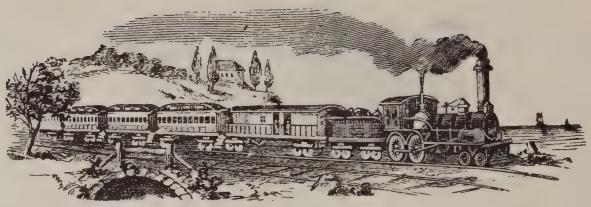

A Ndlela ya Xitimela.

Lexi xi timela. Xi hi ni makina ya hombe. Xi na ni maranzani ni mbita. Xi na ni ntamo wa kume ga mazana ya mahaxi. Xa haklisa ku famba. A ntamo wu mahiwa hi mati ma bilako ka mbita ya hombe. A xitimela lexi xi mahiwako hi mati ma bilako xi nga fambiswa hi wutsamo gi tsongwani. Kambe loku xifamba xa susa zilo zonkle zi nga laha ndleleni ya xona. Lowu ntamo wo hunzulusela maranzani.

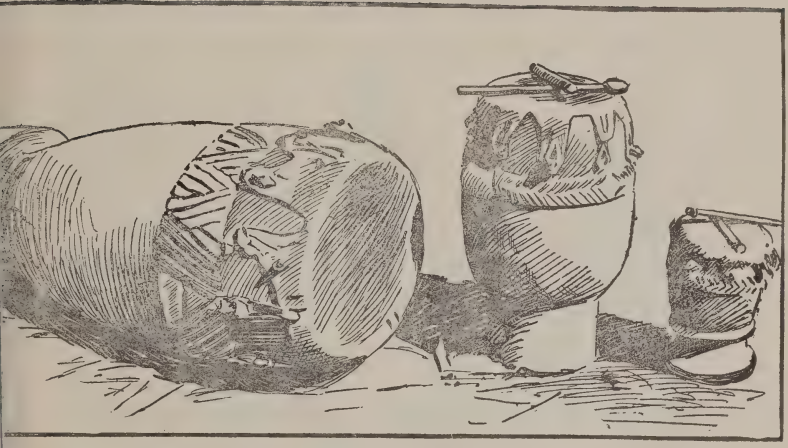

A TINGOMA

Wonani tngoma ! leyi ya hombe yi tibya xikulu; kani laha xikari ku kona kluriso ni kluriswana, leyi yi tsongwani hi jomana. Banhu ba lehandle ba ti ranza nguvu hakuba ta vuma. A mihambi a yi kona laha papilweni legi. Ku kona a hlamulo, ni binga, ni xikulu, ni yinwani kambe, kanilezi xonkle xikati zi hi kona nzumbeni. A kuvuma zinwani zikati ka saseka.

A ku kina a ku saseki, hakuha xikaki xonkle zifo zo biha zi mahiwa hi ku kina. Laha kukineni banhu ba ringa ku minyawuka ku kota a wutsumbu gabye. Kanilezi a zi saseki ku kota zihari. Loku ba zi tiba ba ta hoxa kule a mikino ya kungahi, ba ta maha organi ni timbila tonkle ba ta nga zi kota ku hlakana ha tona. Tingoma ta vumela, kanilezi a ti koti ku maha muzika.

Mizwa yo tala. Banana ba fambile mizweni. Mufana i fambile a hlota mabonyani, ni loku a ma daya i ta buza nguvu. Banhu ba fela ku beka makamba paxweni. Muhlwa wuga mbewu ya mina. Haklisa wena, u nga hlweli. Tsutsuma nguvu. U nga gohi milayo yo saseka. Ringa ku maha yona.

xi fu ba	i tu ba	ma nza
sa ngu la	ta ti sa	njo wo
ma hlwe ni	ti nga na	ma ku nu
ti hwa ri	de mbe la	ma ku wu
no mi sa	gwi mba	mi li sa
mi ha nzu	tso ba	nyi ngi
kla ri hi sa	ma pu nga	nza wu

TINYUNGI

Wonani a banhanyana, ba klanu ni munwe; ba hlakanako hi tinyungi. Mabito yabye hi laya loku mu sangula hi canja ga xibaba, Mawelelani, Sinyarani, Mwali, Debe, Esita na Sumbi. Ba tsaka hi ku hlakana nguvu. Bonkle ba zi tiba ku gonza ni ku tsala. Bambiri babye ba sukile xikoleni, kanilezi mune wabye ba ha maha kwatsi. Ba na ni yinwani mihlakano ba yi ranzako nguvu, ba zi tiba ku runga ni ku hlayisa mavele yabye. Ni loku ba nga tsiki ba ta maha banhwana bo saseka ba tsakisa batrali babye ni tiko gabye.

Haklisa mu ya klela lokuloku. Banhu ba laba ku onha. Ba hunguka. Yi kwihi ndlela? A ndlela leyi. Nza laba yindlu, nzi eklèla kona. U nga lumbeti yinlu ya ka nwina. Banhu ba Kambini ba ngani? Nzi wonile munhu munwe ntsen Nwanana wa mina wa laba ku tsika ndlela yo biha, Tinyanyane ti yimbelela kwatsi. Nzi na ni zitangi zo tala. Nza vumela kuha wena zi nwani.

ba fa na	ba nha nya na
Kwe mu la	ku dze he la
ti hwe mbe	a la ka nya
ma le mbe	ka ti gi nwe
ma fu ra	tso ngwa nya ni
ba nga ni	ba pi za ni
lu mbe ta	la nzi se la
ma le nga	la be te la
xi ru nzu	na ma re la
mu nya zi	ma pu pu lu
tin du na	nga na ka na

o nho ki le	pa ka ma	nyu ngi
ma bi mbi	xi pe tso	ri mi la
ru ngu la	ma ro nge	hi se no
ma tsa wu	ma tsa nza	nti yi sa
tse me ka	tsa me ka	fa mba
tsu mbi sa	tsu mbe ka	tsumba.

Nzi lo byela nwina mahungu ya huku ya mina. Laha wusikwini atolo dadani wa mina i lo nzi nyika huku yinwani. Makunu nzi nato tihuku timbiri. Nzi ta kombela nyine wa mina a nziha mahuba ni muhungu wa zipfaki, kasi ku nyika tihuku ta mina ku kulisa tona kwatsi. Kutani tihuku ta mina ti ta kula ti maha ta hombe, ti ta tsikela manza.

Loku tihuku ti tsikela manza, nzi ta teka wona nzi ma xabisa, kasi ku amukela ti xapawu.

Makunu nzi ta teka malana ya mina ku xaba papilo ga ku gonza ha gona timhaka ta Nungungulu.

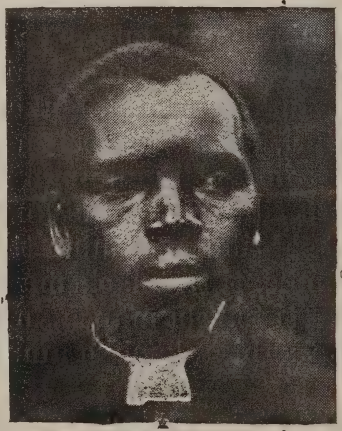

Tizore M. Navesi.

Tizore wa le Makodweni i tralilwe mu Rombeni. I wa tolobele ku ringela tinjanji kona, Kanilezi a Hosi ya tilo yi lo beka litiho la yona hehla kakwe, yi mu laya ku ringela banhu. Tizore i lo engena xikoleni xa le Monwge kusanguleni, Lenzako ka xikatanyana, i lo suka Mongwe a ya Makodweni. Zi kona zilo zo tala kutsala hi Tizore, kanilezi a zi tsalwangi hi legi papilo. Tizore i lo koma ntiro wa ku maha Testameta ya hina. I lo tsama nduna ya batiri ndlwini ya makina I tsamile mugonzisi wa le Makodweni malembe yo tala. I ringele banhu bo tala.

Makodweni	Magenza
Filipu	Mafuyazi
Mamiyelani	Nyabande

ma pa pi
ba nwa ni
ti ndlwi nj
mu fu nwe ni
ka nzi ye la
ku pa hle la
ku cu ku nye twa
zi hla nga na
ku la mu la
vu me le la
ba nya ka sa ni
ku hlo ngo la
ku hla mba nya
ku tsa nze ka
ku ku ru me ta
ba hle ngi si
mi nyi ke lo
ku du mi se lwa
ti nya ngwa

ti ndle le ni
wu la wu la
ku mi ye ti wa
mu bu zwe ni
xi ru nzu
ga nze lwe ni
xi hla nga na
ku lu la ma
ku lu mbe ta
ma kwe nu
wu la wu li lwe
ku ha mba na
xi ke ge te lo
li hla ye ni
ku tsi ki sa
ba ma ti kwe ni
ba xe nge te li
xi ku ndle ni
ma ha nza ka nya

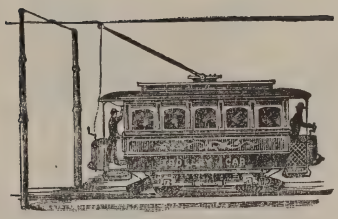

A Trole

Leyi kareta yinwe yi fambako yoce, a yi ngahi na mbita ya xitimelo. Ya famba famba mitini leyi ya hombe, ya yisa banhu kota laha ba ranzako kona. Y akuma ntamo wa le xingwalangwanzeni, lexi xi tibyako elektrisiti. Lowu ntamo ngwa hombe wu tiriswa ka zilo za tindlela tinyingi. Leyi na kareta yi mahelwe ndlela ya yonawu. A yi ku tsika ndlela ya yona, leyi ba nge tindlela, yi nga rwala banhu ba 60 kutani 70, kwatsi yi nga karali. Banhu banyingi ba kilela mixo ni gambo loku ba ya mitirweni yabye, ni laha ba wuyako kaya kambe. Banhu ba riha ticapawu tinharu kasi ba fela ku kilela, baya laha ba ranzako. Xinwani xikati ba riha ku hunzisa, xinwani xikati ba nga riha ku kota lezi. Kanilezi indlela yi hehukoko ku kilela.

IKOKO WA KAMBINI.

Asinya ya Koko Le ka Mukambi.

Leyi i sinya ya koko yi yimileko kusu hani ni yindlu ya nyine wa Kamiza le ka Mukambi. A hi sinya ya kale. Yi na zitata zimbiri za mihanzo. A sinya ya koko yi sasekile ka zilo zonkle za yona. Bnnhu ba punga muro ha wona, baga makoko, ba maha ha wona kopo, ba xaba mali. A balungu ba ma xaba ba maha sabawu ha wona; ba yi xabisa kambe ka banhu ba hina. Mavuna ku daya zi dzadza lomu ka zihari ni tinhwala, ni mafura ku celetela makina Makluka ya mikoko ma aka tindlu ta banhu ma saseka ku hiswa, ni ti bakwa, ni ku maha tingalaba sinya ya koko ya vuna nguvu Banhu ba fanelwe hi ku maha sabawu hi makoko yabye bona benyi kasi ba nga wuli Balungu ku ba mahela, ku teka ticapawu to tala hi ntiro wabye·

A Motor.

Leyi hi kareta yi zi kotako ku tsutsuma gonkle wutsamo, ni ka yihi ndlela. A yi labi ndlela. A banhu ba kota ba nga ni mahaxi. Ni ntamo wa tona wuta hi elektrisite, kutani a mafura ma vurako lomu nzeni ka xitofu xitsongwani; kanilezi a yi fambi nguvu kota xitimela, kanilezi ya zi kota ku famba laha tikareta tinwani ti fambako kona. Yi nga rwala banhu ba klanu ni munwe kutani i kume, ni tingaxa ni lezi zonkle ba labako ku zi teka. Yi hi makina ma hlamalisa.

A yigi cumo a yina ku babya. Ni xoukle xikati yi longile ku famba. Yi haklisa ku hunza mbyana yi tsutsumaka. A vula a yina ku yi yimisa. A ku famba zitsungeni ni ku relela i kota yinwe ka yona. Zinene ku tsama lomo tikweni legi ba nga ni zilo zonkle lezi ku kilela, laha ba nga karaliko kufamba laha ba nga fambiko hi mikonzo saseka loku ba zi ranza.

KU BELA BOLI

Bafana ba Xikuki ba wa hi ni boli, yi wa hi boli ya hombe kota hloko ya munhu. yi lo pupuxelwa mheho yi kukumuka. Mufundisi wabye i lo ba xabela boli le matikweni. Bafana ba xikola ba hlakana nguvu ha yona. Sikwini ginwani jaha ga kwati gi wa kari gi hunza ruweni. Kanilezi na gi wonile ba fana ba kari ba hlakana hi boli, na ba yi bela hi mikonzo yabye, na ba yi hlongolisa. Ni jaha na gi wonile bafana ni banhanyana ba mu langutisa, i lo sangula ku laba ku maha a xiriwukiso. I lo tsutsuma, a hoxa boli le hehla, i lo ringa ku yi bela, i lowa hi hlana wakwe. Na gi vukile, gi loya wutisa nyine wa gona ku giha muri, ku cela muri ka hlana wa gona.

Munhu wa le handle.

A Munhu wa le Handle

Loyi munhu i akile Kambini I tsamile lahasi. A nga na hembe, kambe ni baji a nga nago, ni buluku. A nhanyana tsongwanyani i lo tsama le narumbini ya raru wakwe, ni xipfaki xo tsakama canjeni gakwe. I ta xi woca nzilweni kasi ku fihlula xona. Loyi munhu a nga zi koti ku gonza. A nga zi koti ku tiba. A nga celi kota hi kuringa ku gonza. A nga zi tibi lezaku a nga tibi cumo: Loyi nhanyana a nga gonza, loku a zi laba, kanilezi raru wakwe a uga ranzi nhanyana wakwe ku ngonza.

A Munhu ni Nyoka.

A munhu wo kari i lo kuma nyoka le masinweni kutsongwani na yi laba kufa hi xirami. I lo yi xanisekela, i lo wuya nayo le kaya, i lo yi beka kusuhani ni nzilo lomu ndlweni yakwe. Lokuloku a nyoka yi lo klaklamuka, yi lo sangula ku ti kokakoka, lokuloku yi lo sangula kuluma banana hi meno ya yona. A munhu i lo ngalo ka yona, "Nyoka nzi wena ya xilala nzi lo ku zwela wusiwana, u nzi klelisela hi wuxungu ga wena ni wutsulu ga wena! u fanelwe hi kufa." I lo haklisa ku teka nhonga i lo yi daya lokuloku. Laya mahungu ma gonzisa lezaku banwani banhu a ba bongi hi ku mahelwa wuxinji, kanilezi ba gi klelisela hi ku biha.

A Wasati ni Tanza.

A wasati wo kari i wa hi ni trele yi nga wa tsikela a manza ya nzalama masiku wonkle. I lo alakanya wutsumbu gakwe, a ku yi tele hi manza ya nzalama lo mu nzeni ka yona a trele, Nzi ta yi daya, nzi yi wona zimaha. Lêzo i lo daya trele, kanilezi a nga kumangi cumo lomo nzeni ka yona saseka kuma kota matsamelo ya matrele wonkle. Laya mahungu ma hi gonzisa kueneliswa hi lezi zi tako ka hina basi, hi nga mbilukele zilo za mahala.

A Hlati wa Kila wa Ximbobo.

A hlati wu lo famba ku ya yiba tihuku. wu lo paswa hi katuwera hi kila wa wona. Wu lo hlafunha kila wu fela ku pona. Wu lo zwa tingana ta hombe nguvu hi kuhlekwa. Kanilezi, anzako ka xikati, wu lo bitana mihlati yonkle wu lo yi byeletela minwani mihlati, wona nwinyi wu ku kusaseka nguvu loku mu tsema mikila ya nwina ku kota mina, hakuba kila hi xilo xo biha.

Kanilezi a hlati munwe wa kale wu lo mu hlamula wuku ka wona, Mungana, na u nga se ku maha ximbobo u wa nga wulawulisi lezo.

A Paketi.

Zingaho lezo a Xitimela xa tsutsuma a ku kwatsi xinyanyani xi purumako, xi ta nonohisa xi famba loku mati ma tima ma ha hi kona. Xa tsutsuma wusiku gonkle ni mumu wonkle, na xi hi ni kume ga mazana ya banhu xikati xinwe, ni zilo zinwani kambe. Leyi hi ndlela yo haklisa ku famba kule, laha munhu na a haga ngelo wa wuswa- Leyi hi yindlu ni xitimela xa bimbi. Zinwani zitimela za hombe nguvu za kota ku rwala banhu ba 20,000 ni tiyindlu to tala kambe,ni zilo zinwani katiginwe. Banhu baga, ba eklela lomo paketini, ku kota muhanzeni. Sine loku ku nga hi kona mhehoya hombe, za saseka ku eklela. Kanilezi lo ku mheho ni bubutsa, yi maha mabyandlati ya hombe

banhu banyingi ba babya hi kutsekatsekiswa ka paketi. A zitimela lezi zi ta laha Inhambane hi lezi zi tsongwani nguvu, kanilezi za neha mirwalo yo tala nguvu ka hina, zi wa ta nga zi tsanza nguvu loku ku wo kwatsi a zi nga ti ni kuta. Xinwani xikati a mheho ni bubutsa za daya xitimela. Zimaha lezo bonkle ba mitiwa hi bimbi. Za saseka ku tsama muhanzeni ku hunza ku tsama lomo paketini. A paketi cima a yi karali. Yi nga famba xikati xonkle a mumu ni wusiku Xa vuna nguvu.

A Mbutana Ni Mhisi

A mbutana na yi yimile le hehla ka yindlu, yi lo rukatela mhisi. A hi wena, kanilezi i lwangwa li nzi rukatelako. Banhu ba nga hiko ni ntamo ba nga koti kurukatela munhu wa ntamo, saseka loku ba hi wutsanweni go pona.

Zimanga zimbiri zi lo yiba a xikemu xa njanji yo katingwa. Na zizwandlala, zi lo holoba hi ku abelana ka zona. Zimaha lezo zilo xi neha ka fenhe yo klariha kasi ku zi lamula. A fenhe yi lo abanyisa a njanji, yi zi maha zimbiri, yi ku ngalo, Kanilezi lezi zi kulisilwe nguvu, yi lo sangula kufukunyula a xikemu. Makunu ni ku ngalo, lexi xinwani xi kulile nguvu. Zimaha lezo yi lo fukunyula lezo kambe. Yi lo maha lezo kambe ni kambe. Ni zimanga zi lo wona lezaku a njanji ya zona yi laba ku kadamulwa, zi ku ngalo. O Mulamuli, makunu hi kolilwe, hi nyike a njanji ya hina. Kanilezi a fenhe yi ku ngalo, Kokwihi zimanga za mina; a nayo a wu fambe hi ndlela ya wona. Makunu yi loga njanji yonkle, ni zimanga a zi fihlulangi cumu. Laya mahungu ma gonzisa zo tala kusaseka kuvumelana ni loyi a kukecarako na a nga se kuya ku ranisa.

Hi ku yni?

Makunu hi wonile lezaku, ka manwani matiko ba kilela a mahaxi, ni lomo zitimeleni za muhanza, ni lomo ti troleni, ni kareta leyi ba nge i motori, ni ma bayisekeli. Ba na ni zilo zinyingi lezi zi sasekileko nguvu. Hi yini lomo tikwe ni ga hina, a banha ba hina ba ha timako ba famba, ba timaka ba rima, ba nonohisako ba karala, ba nga hiko na cumo futsi. A tiko ga hina gi fumelwa hi banwani banhu, laba ba nga wulawuliko lirimi la hina, a hi na ku yi pima milayo yabya. A hi lezi banhu ba hina baranza kunwa byala ke ? ni kuholoba ni kulwa xikari kabye, ni lezi kambe ba ha ribalelweko hi Nungungulu ? I hi tsikilewo tindleleni ta hina, leti ti nga hiko takwe. A hi lolohi ke ? Hi nyenyeza timbilu kota hi nga ni caka lomu mirini. A mufumo lowo wu kozelako Nungungulu kwatsi, wukuma zilo zo saseka nguvu laha misabeni, laba ba gonzako ba kolwako. Bibilia gi na ni zilo zo saseka nguvu. Laba banhu ba ka hina ba ta nga hunzulukela ka Nungungulu hi timbilu tabye tokle, makunu a tiko gi ta tangalisa ku tsama ka gona.

Mucado wa le ka Pakule

Jamesi ni Kosikazi Yakwe.

Loyi hi Jamesi ni Kosikazi yakwe. Batsama le ka mu Kambi. Bona makolwa. Jamesi i wa yile Johannesburgh I wonile zilo zinyingi kona. I na ni tinguwo to saseka. I na ni hembe, ni kale, ni neketiyi, ni baji, ni buluku ni zilato. Ni Kosikazi ya Jamesi yi ambele nguwo yo saseka yi na ni kale, ni borisa, kambe. I na ni bandi go saseka, Kanilezi a hi tinguwo to saseka toce ti sasekisako banhu. Jamesi ni Kosikazi yakwe ba ranza Nungungulu, ba mu caba hlayisa milayo yakwe. Lxi hi xilo xi ba sasekisako. Kanilezi a hi xilo xi nga la handle ka lezo. A hi zinene ku tsama ma kota makolwa ke ?

A Mbyana ni Nyama ya Yona.

A Mbyana yi lo tsutsuma le kaya ni xikluwu xa nyama nonwini wa yona. Laha na yi cikele kuta klatuka a dzandza gi hingakanyileko congo wa mati, na yi wona xiruti xa yona lomo matini. yi lo alakanya yi ku i mbyana yinwani, yi nga ni xikluwu xa nyama ku hunza lexi xa yona, yi lo xuba kulwa ni yinwani mbyana, yi wukla a nyama ya yona, kasi zi fela ku maha zimbri. Kanilezi kota yi nga wa a hlama nomu wa yona, a kn luma yinwani mbyana, a nyma ya yona yi lo wela matini, yi lo lahlekelwa hi zonkle. Lezi zi gonzisa lezaku a munwe nga a nga teki lezi zi nga hiko zakwe, ku nga taku na ha maha lezo a lahlekelwa hi zakwe.

A Nhanyna ni Manza Yakwe.

Nhanyana wo kari i lo famba mutini kuya xabisa manza yakwe. I lo famba alakanya a ku ngalo. Makunu nzi ta xabisa manza ya mina, banhu ba ta nzi nyika tikinyeta, nzi ta xaba tihuku tinharu. Tihuku ti ta tsikela manza yo tala. Kambe ti ta kloklora makunu zihukwana, nzi ta zi xabisa, lezi banhu ba ta nzi nyika tikinyeta to tala: makunu nzi ta xaba nguwu yo

saseka nzi fela kuwonekela na nzi sasekile. Kanilezi na a ha alakanya zilo za ku maha lezo xilo retemuka, a. xinzala xa manza xi lowa hasi, a manza wonkle na lo panzeka. U nga wulawuli cumo na u nga ta xi maha.

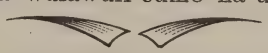

A Mhisi ni Magrepi.

A mhisi yi lo wona a xitata xa magrepi a xi cikila le hehla ka lihlambuti la vini. Yi lo klula yiku yita ma kola, kanilezi a yi ma cikelelangi. Yi klula kambe ni kambe, yi kala yi kumelwa hi ku vabatana ni ku dzunuka. Yi lo tsama la hasi, yi lo cuwuka magrepi; zonake yi ku ngalo," Wonawu ma baba." a nzi na ku ma rola hambu nza kuma ndleleni. Banhu bo tala ba kota mhisi; ba rukatela xilo ba nga xi kotiko ku xi kuma, laha na ba xi laba hi ntamo xonkle xikati.

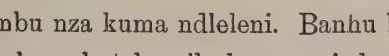

Ma Tsamelo ma Faneleko.

1 Klakusa xihuku xa wena, laha u koramako ka a nuna, kanilezi u nga suse laha hlokweni.

2 Klakusa xihuku xa wena laha na u korama ka wasati, ni ka manganakana ya mufumeli, ni ka laba u ranzako nguvu ku ba maha xicawo.

3 U hambukela muhu wa kale a hunza, kutani ni nganakana ya mufumeli.

4 U nga wulawuli laha munwani na ha wulawula ka wena. Rinzela a kanela a nga mbeta.

5 U nga rangi ku maha guwa laha banhu ba tsombaneko.

6 U nga klokoloti munhu na a kari a hunza laha ruweni, ni laha ndleleni.

7 A banhanyana ba koramisako magezu, ba ranzeka.

8 Gezu ga guwa ka wasati, gi hi wulala mbulala

9 A ngohe yi hlazwilweko, ni misisi yi xamulweko a tinguwo ti hlazwilweko, ta hlamuleka ku hi dayimone gi kangekileko

10 Loyi a mahako zilo zo saseka, i sasekilewo.

11 Hi mihanzo yabye mu ta ba tiba.

12 A wufenze, ni vilanganya, ni wupupulu cima a zi hambani nguvu.

13 A banhu ba mapupulu ba banga guwa nguvu kuwulawula ma alakanyo yabye.

14 Laba ba tibako kwatsi, ba ban guwa kutsongwani.

15 Loku a hi kona a labako kuya nunklanganweni wa talo wa banhu, a fambi kuranga.

16 Loku u ya Ceceni, u nga engeni le nzako ka xikati xa yona. Hakuba a hi ku tangalisa Nungungulu.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35
36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51
52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66
67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82
83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98
99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110
111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122
123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134
135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146
147 148 149 150

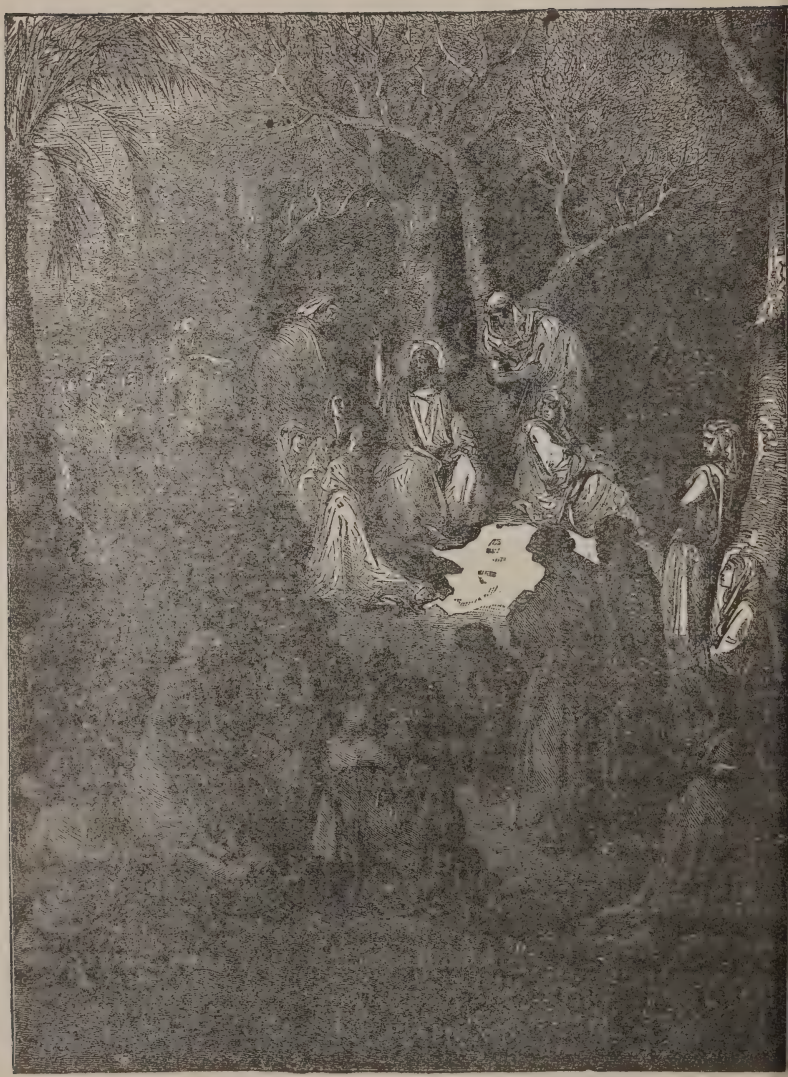

Jesu Xitsungeni.

1 Na ha wona zidlemo, i lo ¦kanziha xitsungeni: laha na tsamile lahasi, a bapizani bakwe ba lota kakwe.

2 I lo vululu nomu wakwe a ba gonzisi, aku,

3 Bakatekile zisiwana moyeni: hakuba ngwabye mufumo wa le tilweni,

4 Bakatekile laba ba rilako: hakuba bi taga tso mba ya misaba.

5 Bakatekile laba ba rulako hakuba ba taga tsomba ya misaba.

6 Bakatekile laba ba nga ni ndiala ya zo lulama ba na tora ga zona: hakuba ba ta xuriswa.

7 Bakatekile laba ba nga ni wuxinji: hakuba ba ta mahelwa wuxinji.

8 Bakatekile laba ba ku basa ti timbilu: hakuba ba ta wona Nungungulu.

9 Bakatekile laba ba lulamako: hakuba ba ta bitanwa banana ba Nungungulu.

10 Bakatekile laba ba xanisekako hi kota ya kululama: hakuba mufumo wa le tilweni ngwabye.

11 Mu katekile loku ba mu rukatela, ba muxanisa, bi wula ka nwina tonkle tixaka ta kubiha ni mawunwa, hikota ya mina.

12 Hlakanani, mu nengela nguvu: hakuba ucacazelo wa nwina ngwa hombe tilweni: hakuba lezo ba lo ba xanisa bona baprofeti laba ba mu rangeleko.

1 Ni Agripa a ku ngalo ka Paule, Wena u vumelwa ku ti hlamulela ha wece. Zonake Paule i lo nawuluta canja gakwe, i lo ti hlamulela.

2 Nza alakanya nza tsaka a wutsumbu ga mina, hosi Agripa, kasi ku ti hlamulela mahlweni ka wena legi siku hi zilo zonkle lezi nzi kecariwako ha zona hi ba Juda:

3 Nguvu hakuba wena wa yi tiba mikuwo ni ziwutiso zi nga xikari ka ba Juda: ngahilezo nza ku kongotela a ku nzizwa hi ku timisela.

4 A ku famba ka mina ka le wusweni ga mina, loku hi ka kusangula ku wa hi xikari ka lixaka la mina, ni le Jerusalama, ba zi tiba bonkle ba Juda;

5 Na ba tiba ha mina ku sukela kusangule ni, loku ba hi ba kuvumela ku kustumunya, lezaku hi ku lulameta mahanyelo ya kukolwa ka hina nzi lo tsama mu Farisi.

6 Makunu nzi yimile laha ku lamulwa hi kutsumba ka tsumbiso ku nga mahiwa hi Nungungulu ka badadani ba hina;

7 Ka xihi xitsumbiso a tixaka ta hina ta kumi ni timbiri, ti lo kozela ba kunene Nungungulu amumu ni wusiku, ti tsumba a ku kuma. A kutsumba loku nzi kecariwako ha kona hi ba Juda, O hosi!

Banhanyana ba Xikoła.

15 Lezo ba fihlule, Jesu aku ka Simoni Petro. Simoni, nwana wa Johani, wa nzi ranza ku hunza laba ke ? Aku ka yena Ina Hosi; wa zi tiba ku ngalo nza ku ranza. Aku ka yena, Risa tiyivu ta mina.

16 Aku ka yena kambe hi ka wumbiri, Simoni nwana wa Johani, wa nzi ranza ke ? Aku ka yena Ina, Hosi, wa zi tiba aku ngalo nza ku ranza. Aku ka yena, Risa tiyivu ta mina.

17 Aku ka yena hi ka wunharu Simoni, nwana wa Johani wa nzi ranza ke ? Petro a xaniseka hilezi a nga wulawula ka yena kunharu. Wa nzi ranza ke ? Aku ngalo ka yena, Hosi wa zi tiba zilo zonkle; wa zi tiba ku ngalo nza ku ranza Jesu aku ka yena, Risa tiyivu ta mina

18 Hizinene, hizinene, nzi ku ka wena, Na wa hi muswa, u wa ti boha wutsumbu, u wa ya laha u nga ku laba: kanilezi la ha u ta nga maha wakale, u ta tsambuluta mandla ya wena, ni munwani i taku boha, a ku yisa laha u nga ku labiko.

19 Makunu, ilo wulawula lexi, na wonisa kufa loku a ta nga dumisa ha kona Nungungulu. Na wulawulile lexi aku ka yena, Nzi lanzele.

A BANHWNA BA LOMU ZITECINI.

Laha hi laha ku na nga ni banhwana laba ba nga tsama kale loko leno Xikuki. Bona ba zi kota ku gonza kwatsi, ni ku hlaya, ni kutsala, ni ku maha a zihlayo ni kutsema ni kurunga a tinguwo tabye. Lowu mufananiso wu mahilwe kale loko, wugandlilwe lomo mapapilweni ni lomu mabukwini le Amerika, zingaho lezo kasi a manyingi makume mazana ya banhu ba gonza ha bona ba tsaka nguvu hakuba bona ba ringa ku maha banhu ba ma Kristu. Labo banhu ba nga ta ba wona laba banhwana leno Africa, kanilezi wonkle ma Kristu ma zi tiba lezaku ba ta nonohisa ba hanya kala kupinzuka, leyo hi leyo kaya ka Nungungulu laho wonkle ma Kristu ma nklanganako, bona ba ta wona ba ta tsaka zinwe nabo kala kupinzuka.

Lexi hi xona ba rumeleko ha xona a Bafundisa babye ni kuta maha kota ntamo wabye a ku nyika a banana ba ka Africa a Bibilia, ni ku gonzisa bana a ku tangalisa Nungungulu. Loku ku wa nga ku hi legi wutomi goce, nga ba nga tangi.

A xisumbe lexi xa mulungwana laha mufananisweni hi ku hoheta, Yena i lo engena wutsumbu ga yena hi xitsuketa na ba teka mufananiso. Kanilezi yena wa ranza nguvu banhwana. Yena i na ni xiwunza laha na ba yile kaya.

A XITOLO.

Lexi xitolo kusuhani ni ka Doroti, Xona xi sasekile ni munwinyi wa kona i koma kwatsi a banhu ba hina. Laha loku kuenza na ku mahilwe ni Mufundisa i wa kari a hunza i lo mu bitana ku ta humula a xikatana ni kunwa a kepo ya caya. A Mufundisa i lo maha lezo. Na a nga na bohelela xigabatsa hehla ka mbongola i lo nyika a Mufundisa a ku kilela a ya ka Doroti. Ku wa hi wuxinji ga yena ku maha lezo. Ni munhu a komileko mbongola hi Xitunge, loye a nga wa tira ka Mufundisa lexo xikati. A banhanyana hi Pabanyani na Jumanyani bonk le ba bona i banana ba hosi ya le Makodweni. Bona ba enzela a xaka gabye Silina le ka Doroti. Bona bonkle banhanyana ba kolwako, hina ha xubisisa lezaku bonkle banhanyan ba tiko ba wa ta nga ba zi kota ku gonza ni ku tsala ni ku kozela Nungungulu ku kota lezi bona ba ringako ku maha lezo. A hi wuli lezaku bonkle banana ba wa ta nga ba zi kota kugonza kwatsi hi bona kanilezi bonkle ba nga zi kota ku maha a Banana ba Dadani ni kuranza Yena ni kukozela Yena kala ku pinzuka. Laho ku nga nga ku hi kona a banana labo ba zi kotako kugonza, kanilezi a kugonza koce a kuenelangi. Hi yimelwe hi ku kombela nguvu ni kuranza Dadani wa hina wa le tilweni hi maha kota ntamo wa hina a ku kesela yena. Zonake i ta maha a wutomi ga hina gi tangliswa na yena i ta hiha a wutomi ga ku kala kupinzuka. A hizinene a kuringa a kupima lezaku za ku yini a Dadani a xubako ha hina ke ?

NOTE

B mahlweni ka "y" hi "bdz"--bye --kabye--ni lezo.
D mahlweni ka "l" hi" dhl"--ndlela,--ni lezo.
K mahlweni ka l, hi khl, klanu, klela, ni lezo.
N mahlweni ka w' hi ng--nwanana, kanilezi a hi lezo.
hi nwane, konwa, wunwa, mbinganweni, ni lezo.
S mahleni ka w, hi swa, hi linwani lixaka
T mahleni ka r, hi ptsr, tral.
Z hi linwani lixaka hi nzi, plurals, ni adverbs, ni ziloke

The typesetting and press work have been done entirely by native Boys.

E. H.

Ivang

lokutora

Luk

Chind